

Duality of Reality and Fantasy in *Siria*, *Siria*, *Prince Ehtejab*, and *The Stone of Fortune* in the Light of Magical Realism

Nadia Rahimi¹ Mohammad Taqi Jahani^{1*}
Hasan Soltani Kohbanani¹ Ali Reza Shohani¹

1. Ilam, Ilam University, Iran

DOI: [10.22080/rjls.2025.28030.1512](https://doi.org/10.22080/rjls.2025.28030.1512)

Abstract

Magical realism, as a modern style in contemporary literature, has successfully merged the boundaries between reality and imagination in an engaging and astonishing way. This approach creates a sense of wonder and amazement in the readers, drawing them into a world filled with contradictions and dualities without disrupting the natural flow of the narrative. In *Siria*, *Siria* by Moniro Ravanipour, the cultural and social conflicts among the characters are vividly portrayed, and their inner psychological tensions are deeply explored. Likewise, Houshang Golshiri, in works such as *Prince Ehtejab*, employs elements of magical realism to examine and challenge human realities through his profound reflections on life and death. Majid Gheisari, in his novel *The Stone of Fortune*, addresses issues of identity and the cultural inefficiencies that exist between generations, offering a critical perspective on contemporary social and cultural tensions. Through their use of duality and contrasting elements, these works represent the complexity of narrative structure and human relationships. This study adopts an analytical-descriptive approach to examine the manifestations of duality in *Siria*, *Siria*, *Prince Ehtejab*, and *The Stone of Fortune*. The findings indicate that these novels challenge the tensions between tradition and modernity, life and death, and the values of different generations. Such dualities enable readers to reflect upon the intricate realities of human identity and social challenges. Ultimately, while Ravanipour and Golshiri primarily focus on character-based dualities, Gheisari's novel explores cultural and social dichotomies. Examined together, these texts illustrate how magical realism is vividly reflected in contemporary Persian literature.

Keywords: Ravanipour, Golshiri, Gheisari, Magical Realism, Duality.

Introduction

Magical realism is a literary style that blends everyday realities with magical elements. This mode of writing is characterized by a narrative duality that enables a harmonious yet paradoxical representation of both the real and the imaginary worlds. Contrasts such as village and city, or indigenous and Western culture, are artistically interwoven within the stories, enriching the texture of the narrative. This approach adds depth to the characters and their situations, drawing readers into the fictional world while offering multiple interpretations of reality and imagination.

Stories written in the mode of magical realism explore the interplay between reality and fantasy, and between everyday life and the magical elements that infiltrate it. As Seyed Hosseini notes, "History and literature, truth and falsehood, reality and legend are so intertwined in these texts that it is often impossible to distinguish them from one another" (2008, 360).

---

* **Corresponding Author:** Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Ilam university. Corresponding author: m.jahani@ilam.ac.ir

Through its fusion of the real and the fantastic, magical realism—as a modern literary form—has influenced traditional narrative structures. According to Razaghzadeh Shabestari, “The characters in this style of storytelling live simultaneously in both real and unreal worlds, yet the reader does not experience astonishment or confusion at their transition from one world to another” (2023, 6).

In this style, emotional and human experiences are revived through depictions of a complex world where magical elements naturally coexist with reality. Contemporary Iranian writers such as Moniro Ravanipour, Houshang Golshiri, and Majid Gheisari have employed this model to portray cultural and identity-related challenges in stories filled with tension and duality. Each of their works reflects psychological and social anxieties of the modern era and provides readers with an opportunity to contemplate both the inner worlds of the characters and the social realities that surround them.

In *Siria, Siria*, Moniro Ravanipour delves deeply into the identity crises within a multicultural society. The characters in this novel struggle with contradictions between personal desires and social norms, leading to internal conflict. On the other hand, Houshang Golshiri’s *Prince Ehtejab*, through a philosophical reflection on life and death, employs magical elements to explore human existence. Finally, Majid Gheisari’s *The Stone of Fortune* portrays cultural conflicts and intergenerational inefficiencies. These works not only enrich contemporary Persian literature but also invite readers to discover new dimensions of life’s realities.

Magical realism thus serves as a powerful tool that allows writers to narrate the real world in an imaginative, profound, and symbolically resonant manner.

Research Questions and Methodology

This study adopts a descriptive–analytical method. Data have been collected through library research. First, the fundamental features of magical realism were taken from authoritative and specialized sources. Then, the texts of *Siria, Siria*, *Prince Ehtejab*, and *The Stone of Fortune* were closely read and analyzed based on these theoretical frameworks in an attempt to provide answers for the following questions:

- What are the manifestations and purposes of duality in *Siria, Siria*, *Prince Ehtejab*, and *The Stone of Fortune*?
- Which form of duality is most prominently represented in these novels?

Findings and Conclusion

Magical Realism in Latin American cultures represents a fusion of reality and imagination that helps readers comprehend human experiences and life’s challenges through supernatural phenomena. This literary style, by linking intellect and emotion, examines culture and history while assisting in the discovery of meaning within life’s contradictions. Through the power of imagination, writers of this movement create worlds that challenge the boundaries of reality and invite readers to immerse themselves in the narrative and explore its deeper meanings. The works of authors such as Moniro Ravanipour, Houshang Golshiri, and Majid Gheisari are prominent examples of such interactions between reality and magic, vividly portraying the tensions and conflicts of human life.

In *Siria, Siria*, Ravanipour intertwines reality and fantasy to probe deeply into the emotions and inner journeys of her characters toward authentic selfhood. Magic, serving as a symbol of transformation, helps her characters confront and understand their complex feelings and fears. The novel explores the characters’ desires and disappointments along the path of self-discovery. Time and place function as instruments of inner change, while history—depicted as a living presence—creates a

connection between past and present. The influence of previous generations on the new, and the characters' entanglement with historical events, evoke both guilt and pride that shape their identities. The characters' inner dualities serve as a critique of social and cultural issues, revealing tensions between societal expectations and the realities of life. Ultimately, the novel emphasizes humanity's ongoing quest for individual identity and for understanding the complexities of cultural and social existence.

In *Prince Ehtejab*, Houshang Golshiri creates a mysterious and enigmatic atmosphere to explore themes such as love, loneliness, and death. The Prince, within his garden—both a symbol of beauty and a witness to his suffering—faces profound questions concerning existence and human relationships. The garden embodies the duality of life: while it offers a place for contemplation and serenity, it simultaneously serves as an emotional prison that isolates him from genuine human connection. Golshiri masterfully captures the characters' emotions in a magical setting, where every leaf and every breath of wind narrates an untold story.

In *The Stone of Fortune*, Majid Gheisari depicts cultural contradictions through simple yet profound language. Young characters seeking a new identity in the modern world find themselves in opposition to the older generation that still clings to traditional values. This confrontation leads not only to emotional conflict but also to a deeper critique of society and its challenges. Gheisari employs magical elements to enable his characters to transcend social constraints in their search for freedom and identity.

These novels not only mirror cultural and social dualities but also serve as invitations to reflect upon individual and collective identity. Magical realism, with its capacity to forge deep emotional and cognitive connections, allows readers not only to *experience* a story but also to *live within* it and empathize with its characters. This immersive experience is particularly palpable in the works of Ravanipour and Golshiri, where each character embodies an aspect of the human condition—forever searching for meaning and truth within the complexities of their world.

بررسی دوگانگی در رمان‌های سیریا سیریا از منیر و روانی پور، شازده احتجاب از هوشنگ گلشیری و سنگ اقبال از مجید قیصری، از نگاه رئالیسم جادویی

نادیا رحیمی^۱

محمدتقی جهانی^۲

حسن سلطانی کوهبنانی^۳

علی‌رضا شوهانی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۳۰

DOI: [10.22080/RJLS.2025.28030.1512](https://doi.org/10.22080/RJLS.2025.28030.1512)

چکیده

رئالیسم جادویی به عنوان یک سبک نوین در ادبیات معاصر، توانسته است مرزهای واقعیت و خیال را به شیوه‌ای جذاب و شگفت‌انگیز ادغام کند. این رویکرد با ایجاد حسی از شگفتی و حیرت در خواننده، او را به دنیایی پر از تضادها و دوگانگی‌ها می‌کشاند، بدون اینکه روند طبیعی داستان دستخوش تغییر شود. در رمان «سیریا سیریا» نوشته‌ی منیر و روانی پور، تضادهای فرهنگی و اجتماعی شخصیت‌ها به وضوح نمایان می‌شود و تنش‌های درونی و روانی آنان به‌طور عمیقی به تصویر کشیده می‌شود. همچنین هوشنگ گلشیری در آثارش نظیر «شازده احتجاب»، با نگاهی دقیق به مرگ و زندگی، از عناصر رئالیسم جادویی بهره می‌برد تا واقعیت‌های انسانی را به چالش بکشد.

مجید قیصری نیز با رمان «سنگ اقبال»، به بررسی چالش‌های هویتی و ناکارآمدی‌های فرهنگی میان نسل‌ها می‌پردازد و به تنش‌های اجتماعی و فرهنگی در دنیای معاصر نگاهی انتقادی می‌اندازد. این آثار با بهره‌گیری از دوگانگی و عناصر متضاد، به بازنمایی پیچیدگی‌های داستانی و روابط انسانی می‌پردازند. در این نوشتار، از منظر تحلیلی-توصیفی به بررسی دوگانگی‌های موجود در رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب» و «سنگ اقبال» خواهیم پرداخت. یافته‌ها نشان می‌دهد که در این آثار، تنش‌های میان سنت و مدرنیته، زندگی و مرگ، و ارزش‌های نسل‌های مختلف به چالش کشیده می‌شود. این دوگانگی‌ها به خواننده این امکان را می‌دهد تا در مورد واقعیت‌های پیچیده هویت انسانی و چالش‌های اجتماعی تأمل کند. در نهایت، آثار روانی پور و گلشیری بیشتر بر دوگانگی شخصیت‌ها تمرکز دارند، در حالی که رمان قیصری به بررسی دوگانگی‌های فرهنگی و اجتماعی پرداخته و این تنوع در رویکردها، بازتاب رئالیسم جادویی در ادبیات معاصر را به خوبی نمایان می‌سازد.

کلیدواژه‌ها: روانی پور، گلشیری، قیصری، رئالیسم جادویی، دوگانگی.

n.rahimi@ilam.ac.ir

m.jahani@ilam.ac.ir

h.soltani@ilam.ac.ir

a.shohani@ilam.ac.ir

^۱ - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران. رایانامه:

^۲ - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران. (نویسنده مسؤول) رایانامه:

^۳ - استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران. رایانامه:

^۴ - دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران. رایانامه:

۱- مقدمه

تاریخچه و ریشه‌های اصطلاح «رئالیسم جادویی» بدین صورت است که برای نخستین بار، «فرانتس رو»، هنرشناس آلمانی مطرح شد. «این اصطلاح توسط فرانتس رو در کتاب خود پس از اکسپرسیونیسم، رئالیسم جادویی در سال ۱۹۲۵ ابداع شد.» (Fausero, ۲۰۱۱: ۳)؛^۵ تا ویژگی‌های خاص آثار نقاشان آلمانی را توصیف کند، این نقاشی‌ها غالباً حاوی عناصری غیرمعمول و خواب‌آلود بودند. در آن زمان، به تداخل واقعیت و خیال در آثارشان پرداخته می‌شد. این هنرمندان، با استفاده از تصاویری زنده و جزئیات دقیق، به خلق فضایی پرداختند که مرزهای دنیای واقعی و دنیای خیالی را در هم می‌شکست. این رویکرد نوین، نه تنها در نقاشی، بلکه در ادبیات نیز تأثیرات عمیقی به جا گذاشت. سپس در دهه ۱۹۴۰، این سبک ادبی در داستان‌های نویسندگان آمریکای لاتین به شکلی پررنگ‌تر ظهور کرد. «رئالیسم جادویی اصطلاحی است برای داستان‌هایی که از عنصر واقع‌گرایی برخوردار است و این عنصر با عناصری همچون فانتزی، خیال، سحر و جادو آمیخته است.» (ده بزرگی، ۱۳۵۸: ۴۹۷)؛ رئالیسم جادویی به داستان‌هایی اطلاق می‌شود که واقعیت به طرز شگفت‌انگیزی با عناصر خیال و جادو ترکیب می‌شود. در این سبک، واقعیت به شکلی زیبا و عجیب به تصویر کشیده می‌شود و تخیلات به سادگی در کنار واقعیات روزمره قرار می‌گیرند. شخصیت‌ها علاوه بر مشکلات عادی زندگی، با پدیده‌های فراطبیعی نیز روبرو می‌شوند. عبارت «رئالیسم جادویی» یک نوع پارادوکس جالب است. «کارپنتیه^۶ از واژه‌ی شگفت‌انگیز به جای جادویی استفاده می‌کند.» (Connel, ۱۹۹۸: ۹۶)؛ رئالیسم به تصویرسازی دقیق و واقعی از زندگی اشاره دارد، در حالی که جادو به پدیده‌های غیرعادی و شگفت‌انگیز مربوط می‌شود. تضاد میان واقعیت و جادو، عنصر کلیدی در رئالیسم جادویی است که به عنوان شیوه‌ای نوین در روایت داستان‌ها شناخته می‌شود و نمی‌توان آن را یک مکتب ادبی مستقل دانست. این سبک را می‌توان به عنوان شاخه‌ای جدید از واقع‌گرایی معرفی کرد. در داستان‌های رئالیسم جادویی، عناصر خیال، خواب و سحر به شکلی عمیق با واقعیت‌های داستان ترکیب می‌شوند. در دل این آثار، نشانه‌های اسطوره‌ای، افسانه‌ای و فراواقعی به وضوح قابل مشاهده‌اند. «داستان‌های خیال و وهم به همان اندازه که بازتاب معنویت و انسان‌دوستی است، سرگرم‌کننده نیز هست.» (میرصادقی، ۱۳۹۴: ۳۸۸)؛ رئالیسم جادویی سبکی از داستان‌نویسی است که واقعیت‌های روزمره را با عناصر تخیلی ترکیب می‌کند. نویسندگان این سبک به مسائل اجتماعی و فرهنگی پرداخته و جنبه‌های انسانی و روانشناختی دنیای معاصر را تحلیل می‌کنند.

^۵ Fausero

^۶ Carpentier

^۷ Connel

۱-۱- بیان مسأله

رنالیسم جادویی سبکی ادبی است که واقعیت‌های روزمره را با عناصر جادویی ترکیب می‌کند. این سبک با دوگانگی در روایت و ویژگی می‌یابد که امکان نمایش هماهنگ و متضاد دنیای واقعی و تخیلی را فراهم می‌کند. تضادهایی مثل روستا و شهر و فرهنگ بومی و غربی به هنرمندی در داستان‌ها ادغام می‌شوند و غنای روایت را افزایش می‌دهند. این روش به عمق شخصیت‌ها و وضعیت‌های آن‌ها می‌افزاید و خوانندگان را به دنیای داستان می‌کشاند، در حالی که تفسیرهای متنوعی از واقعیت و خیال ارائه می‌دهد. «تاریخ و ادبیات، حقیقت و دروغ، واقعیت و افسانه آنچنان در این متون به هم آمیخته‌اند که بازشناختن آنها از هم اغلب ناممکن است.» (سیدحسینی، ۱۳۸۷: ۳۶۰)؛ داستان‌های رنالیسم جادویی به بررسی تقابل‌های واقعیت و خیال، و زندگی روزمره با عناصر جادویی می‌پردازند. رنالیسم جادویی، با درهم‌آمیزی واقعیت و خیال، به عنوان یک سبک ادبی نوین در ادبیات معاصر، توانسته است بر ساختارهای سنتی داستان‌نویسی تأثیر بگذارد. «شخصیت‌های این سبک داستانی در هر دو جهان واقعی و غیرواقعی زندگی می‌کنند، اما خواننده، زمان انتقال شخصیت‌ها از جهان واقعی به جهان غیرواقعی دچار بهت و حیرت و هیجان نمی‌شود.» (رزاق‌زاده شبستری، ۱۴۰۲: ۶)؛ در این سبک، در پی احیای عواطف و تجربیات انسانی، به تصویر کشیدن دنیای پیچیده‌ای می‌پردازد که در آن عناصر جادویی به صورت طبیعی در کنار واقعیت‌ها قرار می‌گیرند. نویسندگان معاصر مانند منیرو روانی‌پور، هوشنگ گلشیری و مجید قیصری با بهره‌گیری از این الگو، چالش‌های هویتی و فرهنگی را در قالب داستان‌هایی پر از تضاد و دوگانگی به خوانندگان ارائه می‌دهند. هر یک از آثار این نویسندگان، به نوعی بازتاب‌دهنده‌ی تنش‌های اجتماعی و روانی عصر حاضر است و به مخاطب فرصتی برای تأمل در دنیای درونی شخصیت‌ها و واقعیت‌های اجتماعی می‌دهد. در رمان «سیریا سیریا»، منیرو روانی‌پور به تحلیل عمیق چالش‌های هویتی در یک جامعه چند فرهنگی می‌پردازد. شخصیت‌ها در این داستان با تضادهایی میان آرزوها و هنجارهای اجتماعی مواجه‌اند که باعث ایجاد تنش‌های درونی می‌شود. از سوی دیگر، هوشنگ گلشیری در «شازده احتجاب» با نگاهی فلسفی به موضوع مرگ و زندگی، از عناصر جادویی برای بررسی ابعاد انسانی استفاده می‌کند. و در نهایت، «سنگ اقبال» اثر مجید قیصری، تضادهای فرهنگی و ناکارآمدی‌های میان نسل‌ها را به تصویر می‌کشد. این آثار نه تنها به غنای ادبیات معاصر کمک می‌کنند، بلکه خوانندگان را به کشف ابعاد جدیدی از واقعیت‌های زندگی دعوت می‌نمایند. رنالیسم جادویی به عنوان ابزاری قدرتمند، به نویسندگان این امکان را می‌دهد که دنیای واقعی را با زبانی خیال‌انگیز و عمیق‌تر از همیشه روایت کنند.

۲-۱- پرسش‌های پژوهش

الف: پرسش اصلی: مصادیق و اهداف دوگانگی در «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب»، «سنگ اقبال» چیست؟

ب: پرسش فرعی: کدام نوع دوگانگی در رمان‌های مذکور، نمود بیشتری دارد؟

۳-۱- روش تحقیق

روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و واحد تحلیل مؤلفه‌های رئالیسم جادویی با محوریت دوگانگی و شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای است. در این تحقیق ابتدا مؤلفه‌های رئالیسم جادویی از منابع معتبر و تخصصی استخراج و یادداشت‌برداری شدند؛ سپس متن «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب»، «سنگ اقبال» خوانش و سپس به تحلیل داده‌ها پرداخته شد.

۴-۱- پیشینه موضوع پژوهش

براساس بررسی‌های انجام گرفته، کتاب یا پژوهش مستقلی در مورد مؤلفه‌های رئالیسم جادویی و بالاخص دوگانگی در «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب» و «سنگ اقبال» نگاشته نشده است، اما در مورد گرایش این نویسندگان به رئالیسم جادویی آثاری وجود دارد:

- معصومی، مریم، (۱۳۹۵)؛ پایان‌نامه‌ی «بررسی تطبیقی رئالیسم جادویی صد سال تنهایی گابریل گارسیا مارکز و طوبی و معنای شب شهرنوش پارسی‌پور» تحلیل محتوای هر دو رمان و رقابت سنت و مدرنیته، تنهایی و تضاد واقعیت تلخ و پوچ‌گرایی می‌پردازد. نویسندگان با بهره‌گیری از نمادها و تم‌های مشترک، به کاوش در تنهایی و جستجوی معنا در زندگی می‌پردازند. این اثر نمایانگر تحولات فرهنگی و اجتماعی دوران خود است و چالش‌های انسانی را در زمینه‌های مختلف منعکس می‌کند. تضاد سنت و مدرنیته به عنوان چالشی اساسی در زندگی شخصیت‌ها و شکل‌گیری هویت آن‌ها نمود می‌یابد. این پایان‌نامه به درک عمیق‌تری از این آثار و فرهنگ و جامعه‌ای که در آن خلق شده‌اند، کمک می‌کند.

- علیمی، ماندانا. جاوید مظفری، سارا (۱۳۹۸) در مقاله‌ی «بررسی تطبیقی عناصر رئالیسم جادویی در آثار داستانی منیر و روانی‌پور و رضا امیرخانی»، به این نکته اذعان دارند که رئالیسم جادویی به عنوان یک شیوه‌ی نوین در داستان‌نویسی معاصر، به تلاقی بین واقعیت و خیال می‌پردازد و به این نتیجه رسیدند که در آثار این دو نویسنده، ویژگی‌های رئالیسم جادویی به وضوح مشاهده می‌شود. شخصیت‌های جادویی و فضاسازی‌های خیال‌انگیز در کنار ارتباط با افسانه‌ها و قصه‌های محلی، داستان‌ها را غنی کرده است. همچنین، بررسی باورهای عامیانه و خرافات و تحلیل مسائل اجتماعی و سیاسی، آثار آن‌ها را به پدیده‌ای چندوجهی تبدیل کرده است.

- نسیم اکبربالایی، ناهید اکبری، رقیه رضایی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تیپولوژی شخصیت‌های رمان مدرن «شازده احتجاب» بر مبنای رویکرد نوفرویدیسیم کارن هورنای»، نظریه کارن هورنای را به عنوان چارچوب نظری انتخاب کرده‌اند؛ زیرا رویکرد این روان‌شناس با ویژگی‌های شخصیتی شخصیت «شازده احتجاب» همخوانی دارد. تحلیل محتوا نشان داد که شخصیت «شازده احتجاب» برای مقابله با حس حقارت ناشی از تلخی‌های کودکی و ظلم‌های اجدادی، به رفتارهای دفاعی مانند مهرطلبی و انزوا متوسل می‌شود. او در تلاش برای رهایی از این احساسات، به یادآوری خاطرات گذشته می‌پردازد، اما زمان در ذهنش به شکل آشفته‌ای ظاهر می‌شود که پیچیدگی روایت و عمق مشکلات روانی‌اش را به تصویر می‌کشد.

۱-۵- ضرورت تحقیق

پژوهش حاضر به بررسی دوگانگی در رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب»، «سنگ اقبال» می‌پردازد و تاکنون مطالعه‌ای در این زمینه انجام نشده است. هدف اصلی نگارندگان تحلیل رمان‌ها از جنبه‌ی رئالیسم جادویی و انواع دوگانگی در آن‌ها است. این تحقیق می‌تواند برای علاقه‌مندان به ادبیات مفید باشد.

۲- مبانی نظری پژوهش

رئالیسم جادویی سبکی ادبی است که در آن واقعیت و خیال به گونه‌ای درهم آمیخته می‌شوند که مرز میان آن‌ها محو می‌گردد. این سبک، که در ادبیات آمریکای لاتین شکوفا شد و با نویسندگانی چون گابریل گارسیا مارکز و ایزابل آلنده به اوج رسید، جهانی خلق می‌کند که در آن عناصر جادویی به عنوان بخشی طبیعی از زندگی روزمره پذیرفته می‌شوند. ویژگی برجسته رئالیسم جادویی، ترکیب هماهنگ واقعیت و جادوست، به طوری که جادو نه به عنوان عنصری غریب، بلکه به صورت جزئی از جهان داستان نمود می‌یابد. این سبک با نثر شاعرانه، شخصیت‌پردازی عمیق و چندبعدی، و بهره‌گیری از اسطوره‌ها و افسانه‌ها، خواننده را به جهانی خیال‌انگیز و در عین حال باورپذیر می‌برد. رئالیسم جادویی با ایجاد فضایی که در آن واقعیت و تخیل همزیستی دارند، امکان کاوش در مسائل عمیق انسانی، اجتماعی و فرهنگی را فراهم می‌کند و خواننده را به تأمل در پیچیدگی‌های زندگی دعوت می‌نماید. یکی از جنبه‌های کلیدی رئالیسم جادویی، توانایی آن در به چالش کشیدن درک سنتی از واقعیت و خلق جهانی پر از دوگانگی‌های معنادار است. این سبک با استفاده از تکنیک‌هایی مانند روایت غیرخطی، ترکیب واقعیت و تخیل، و بهره‌گیری از نمادهای فرهنگی، داستان‌هایی چند لایه می‌آفریند که خواننده را به تعاملی عمیق با متن وامی‌دارد.

۱-۲- رئالیسم جادویی و مؤلفه‌های آن

رئالیسم جادویی سبکی ادبی است که در آن عناصر جادویی به طور طبیعی در واقعیت‌های روزمره گنجانده می‌شوند. این سبک به ویژه در ادبیات آمریکای لاتین و توسط نویسندگانی مانند گابریل گارسیا مارکز و ایزابل آلنده شناخته می‌شود. ویژگی‌های اصلی این سبک شامل ترکیب واقعیت و تخیل، شخصیت‌های چندبعدی و فضا سازی غنی است. «امروزه رئالیسم جادویی یکی از ژانرهای محبوب در بین مخاطبان ادبیات داستانی است و نویسندگان بسیاری با تلفیق واقعیت و جادو که در آن کفه‌ی واقعیت سنگین‌تر از کفه‌ی جادوست، آثار پرکشش و جذابی را خلق کرده‌اند.» (رزاق زاده شبستری، ۱۴۰۳: ۶)

۱-۱-۲- ترکیب واقعیت و جادو:

رئالیسم جادویی با توصیف‌های دقیق از مکان‌ها، شخصیت‌ها و وقایع، دنیای واقعی را به تصویر می‌کشد و خواننده را در آن غوطه‌ور می‌کند. جادو به شکلی طبیعی و تدریجی، بدون تغییرات ناگهانی، در داستان وارد می‌شود. «نویسنده رئالیسم جادویی با تخیل، علاوه بر به هم ریختن مسیر منطقی وقایع، آن‌ها را برای مخاطب باورپذیر می‌سازد.» (شوشتری، ۱۳۷۸: ۳۷)؛ رئالیسم جادویی به ادغام واقعیت و جادو می‌پردازد و دنیایی خلق می‌کند که در آن این دو عنصر به شکل هماهنگ و همزیست حضور دارند، از محدودیت‌های واقعی فراتر می‌روند. «به اعتقاد جرمی هاثورن صفت رئالیسم در این رمان‌ها بیانگر این است که این آثار واقعیت موجود را منعکس می‌کنند نه آنکه واقعیت تخیلی‌ای را به جایگزینی واقعیت موجود مطرح کنند.» (سبزیان مرادآبادی، ۱۳۸۸: ۳۱۱)؛ این ترکیب باعث می‌شود که داستان‌ها به یک تجربه جذاب و خیال‌انگیز تبدیل شوند که خواننده را به تفکر وادار می‌کند. «اگر از دید نویسنده یا آدم‌های داستان بنگریم، عناصری مانند فرشته، روح، جادو، رؤیا که خواننده غیرواقعی می‌پندارد، اوهام و خیالات ساخته ذهن نویسنده نیست بلکه فقط جزئی از جهان واقعی است.» (خزاعی‌فر، ۱۳۸۴: ۸).

۲-۱-۲- شخصیت‌های چند بعدی:

در رئالیسم جادویی، شخصیت‌ها به شکل چندبعدی و با عمق عاطفی و روانی قوی طراحی می‌شوند. این شخصیت‌ها ویژگی‌های هر دو دنیای واقعی و جادویی را دارند که باعث می‌شود مخاطب به راحتی با آن‌ها ارتباط برقرار کند. «جادو یا سحر، فن تسخیر قوای طبیعی و فوق طبیعی به وسیله افسون و اعمال مخصوص دیگر با تشریفات خاص است.» (مصاحب، ۱۳۸۳: ۷۱۷)؛ شخصیت‌های چند بعدی در رئالیسم جادویی به نحوی ساخته شده‌اند که خوانندگان به سادگی می‌توانند با آن‌ها ارتباط برقرار کنند و همزمان دنیای شگفت‌انگیز و غیرعادی داستان را تجربه کنند.

۳-۱-۲- ناتوانی در تفکیک واقعیات:

رنالیسم جادویی با ترکیب واقعیت و خیال، خواننده را به تعامل با این دو می‌کشاند. «رنالیسم جادویی اغلب اسطوره‌ها، فولکلور و سنت‌های فرهنگی محلی را در بر می‌گیرد و آن‌ها را در چارچوب روایتی واقع‌گرایانه جای می‌دهد. این تلفیق صدایی روایی متمایز ایجاد می‌کند که هم با امر آشنا و هم با امر خارق‌العاده هم‌صدا می‌شود.» (Bowers, 2005: 3)

نویسندگان این سبک از عناصر جادویی و غیرواقعی بهره می‌برند که به طور طبیعی در زندگی شخصیت‌ها حضور دارند و باعث می‌شوند تشخیص میان واقعیت و خیال برای خواننده دشوار گردد. «افکار و اندیشه‌های نویسندگان در قالب حوادث و آدمهایی ریخته می‌شود که وجودشان نزد ما واقعی و پذیرفتنی نیست.» (نقشبندی، ۱۳۸۷: ۴۷)؛ رنالیسم جادویی به ترکیب واقعیت و تخیل پرداخته و پیچیدگی‌های انسانی را نمایش می‌دهد. در این سبک، عناصر جادویی به طور طبیعی در زندگی روزمره ادغام می‌شوند، که به خوانندگان کمک می‌کند تا ارتباط عمیق‌تری با جهان داستان پیدا کنند. «در آثار نوشته‌شده به سبک رنالیسم جادویی از سویی نمی‌توان مرزبندی مشخصی میان جهان واقعی و جهان خیالی ترسیم کرد و از سوی دیگر در آنها رخدادها کاملاً طبیعی و باورپذیر جلوه می‌کنند.» (بی‌نیاز، ۱۳۸۷: ۲۵۴؛ پارسی نژاد، ۱۳۸۷: ۶۱)

۲-۱-۴- نثر شاعرانه:

نثر شاعرانه در رنالیسم جادویی نوعی سبک ادبی است که با بیان هنری و زیبا، احساسات و توصیفات را منتقل می‌کند. این نوشتار با ایجاد تصاویری زنده و جذاب، فضایی خیال‌انگیز و جادویی را شکل می‌دهد و عواطف عمیق را به خواننده القا می‌کند. «رنالیسم جادویی در قصه بدین معناست که همه‌ی عناصر داستان طبیعی است و تنها یک عنصر جادویی و غیرطبیعی در بافت قصه وجود دارد.» (فرزاد، ۱۳۸۱: ۲۴۰)

۲-۱-۵- موضوعات اجتماعی و سیاسی:

رنالیسم جادویی به نویسندگان اجازه می‌دهد تا با استفاده از عناصر جادو و فانتزی، مسائل اجتماعی و سیاسی را نقد و تحلیل کنند. این سبک ادبی به عنوان ابزاری برای مطرح کردن مشکلات، نابرابری‌ها و تناقضات در جامعه و سیاست‌های حاکم به کار می‌رود.

۲-۱-۶- زمان غیرخطی:

رنالیسم جادویی با استفاده از ساختار غیرخطی و تکنیک‌هایی مانند فلش‌بک، جذابیت داستان‌ها را افزایش می‌دهد. در این نوع روایت، زمان به طور منطقی پیش نمی‌رود و ممکن است به عقب و جلو برود یا گذشته، حال و آینده به طور همزمان وجود داشته باشند. این روش به نویسندگان اجازه می‌دهد تا تجربیات و احساسات انسانی را به شکل عمیق‌تر و چندبعدی نمایش دهند. «گوناگونی رویدادهای

جادویی، در آثار رئالیسم جادویی شامل وجود ارواح، معجزات، استعدادهای غیرطبیعی، ناپدیدشدن شخصیت‌ها و فضاها ی غریب است.» (آن باورز، ۱۳۹۴: ۴۴)

۲-۱-۷- افسانه‌ها و اسطوره‌ها:

رئالیسم جادویی به کارگیری افسانه‌ها و اسطوره‌های فرهنگی در داستان‌ها است که به آن‌ها عمق و معنا می‌دهد. «افسانه به دلیل غرابت و اغراق آمیزبودن آن مورد توجه نویسندگان قرار می‌گیرد.» (میرعابدینی، ۱۳۸۰: ۳۳۰)؛ رئالیسم جادویی با ادغام واقعیت‌های روزمره و عناصر جادویی، جهانی می‌سازد که تفکیک بین واقعیت و خیال محو می‌شود. نویسندگان این سبک از نمادها و نشانه‌های فرهنگی استفاده می‌کنند تا تجربیات تازه‌ای از زندگی عادی و غیرعادی را به خوانندگان معرفی کنند. «گوناگونی رویدادهای جادویی، در آثار رئالیسم جادویی شامل وجود ارواح، معجزات، استعدادهای غیرطبیعی، ناپدیدشدن شخصیت‌ها و فضاها ی غریب است.» (آن باورز، ۱۳۹۴: ۴۴)

۲-۱-۸- دوگانگی

رئالیسم جادویی با ترکیب عناصر متضاد، تنش‌هایی را برای خواننده ایجاد می‌کند. این سبک به تضادهای سنت و نوآوری، واقعیت و تخیل، و فضاها ی شهری و روستایی می‌پردازد و جهانی پر از تناقضات و دوگانگی‌ها را به تصویر می‌کشد. «در این شگرد روایی، عواملی چون تجربه‌های تازه در موضوع، فرم و سبک، توالی زمانی، آمیختگی امور روزمره، تلفیق میان امور جدی و غیرجدی، وحشت‌آور و مضحک، تراژیک و کمیک، نقشی تعیین‌کننده دارند.» (Abrams، ۱۹۹۳: ۱۳۵)

۳- رئالیسم جادویی در ایران

رئالیسم جادویی در ادبیات ایران با واقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی این سرزمین ارتباط نزدیکی دارد. نویسندگان این سبک، با ترکیب واقعیت و خیال، دنیایی را خلق می‌کنند که مرز بین این دو به شدت کمرنگ می‌شود. «اوج اقتباس و تقلید از رئالیسم جادویی، دهه‌ی ۷۰ بود. نویسندگان ایرانی منبعی تازه برای تقلید یافته بودند و رئالیسم جادویی نوعی مُد روشنفکرانه شد.» (عبداللهیان، ۱۴۰۰: ۶۸)؛ رئالیسم جادویی در ایران به عنوان یک رویکرد فرهنگی، به تحلیل مسائل اجتماعی و سیاسی می‌پردازد و به خوانندگان این فرصت را می‌دهد که با نگاهی تازه به پیچیدگی‌های جامعه نگرسته و معانی پنهان آن‌ها را کشف کنند. «یکی دیگر از دلایل گرایش به رئالیسم جادویی در ایران، بحران دگرگونی ارزش‌ها بعد از انقلاب بوده است. گرایش به این سبک را برای بیان شکافی می‌دانند که بر اثر ورود تجدد به جوامع سنتی ایجاد شد.» (میرعابدینی، ۱۳۸۰: ۹۳۲)

۳-۱- معرفی نویسنده

منیر و روانی‌پور [۱]، نویسنده‌ای برجسته در دنیای ادبیات معاصر، به عنوان یکی از جدی‌ترین و موفق‌ترین پیروان نویسندگان آمریکای لاتین شناخته می‌شود. داستان‌های او به وضوح نمایانگر اقلیم جنوب و باورهای فرهنگی و اجتماعی حاکم بر آن هستند و شخصیت‌ها و حوادث به شکلی هم‌پیوند ایجاد می‌شوند که خواننده را به دنیایی دیگر می‌کشاند. روانی‌پور با نثر جذاب و عمیق خود به کشف جنبه‌های مختلف زندگی انسانی می‌پردازد و با خلق فضایی جادویی، واقعیت و خیال را در هم می‌آمیزد. آثار او نه تنها داستان‌های دلنشینی هستند بلکه به عنوان آینه‌ای از فرهنگ و اندیشه‌های جامعه‌اش نیز به شمار می‌روند. منیر و روانی‌پور، نویسنده معاصر، در دهه ۶۰ به داستان‌نویسی پرداخت و بسیاری از آثارش تحت تأثیر رئالیسم جادویی قرار دارند. «روانی‌پور را جدی‌ترین و موفق‌ترین مقلد نویسندگان آمریکای لاتین می‌توان شمرد. اقلیم جنوب و عقاید و باورهای حاکم بر آن در آثار روانی‌پور نمود کامل دارد. از جذابیت داستان‌های روانی‌پور لحن پر شور و شاعرانه اوست که بین نویسندگان آمریکای لاتین بیشتر شبیه مارکز است و این سرخوشی و نشاط جای خالی تکنیک را در داستان‌هایش پر می‌کند و تا حدودی باعث عامه‌پسند شدن آثارش می‌شود.» (عبداللهیان، ۱۴۰۰: ۹۴)

۳-۲- رمان سیریا سیریا در یک نگاه

«سیریا، سیریا» مجموعه‌ای از هشت داستان کوتاه است که نویسنده در آن زندگی مردم جنوب کشور را به تصویر می‌کشد. این آثار به بررسی افسانه‌ها و باورهای دل‌آزرده مردم پرداخته و با نگاهی به رئالیسم جادویی، به واکنش‌ها و مصایب آنها در مواجهه با عشق، مرگ و شادمانی می‌پردازد. «داستان مردمانی است که علیه جامعه سنتی خود می‌ایستند و گاهی قربانی این مقاومت می‌شوند.» (عبداللهیان، ۱۴۰۰: ۱۰۴)؛ در داستان «دی یعگوب»، کودک داستان را روایت می‌کند که با طغیانی علیه ساکنان شرور دریا و باد پیرزن مواجه می‌شود. در «منو»، فردی به دهکده می‌رود تا درباره‌ی آداب و رسوم آن تحقیق کند. داستان «ماکو» به نیمه‌شب در قبرستان می‌پردازد که ماکو حجامت می‌کند و صدای ناله‌ی نوزاد نامشروعی را می‌شنود که به توصیه او کشته شده است. داستان «سیریا سیریا» به تم عالم مثل افلاطون و تبعیدی اشاره دارد که با دیدن دهکده‌ای پنهان مواجه می‌شود. در «چندین هزار و یک شب»، داستان‌سرایی نگران از بازگشت امیر و پایان روایت‌هایش است. «چهارمین نفر» داستان زنی را روایت می‌کند که با سه مرد آشنا شده و هر یک در حال ساخت تابوت او هستند، اما او به دنبال گریز از آرامش تابوت به گورستانی ناشناخته می‌رود. در «روز شکوفه و نمک»، پری دریایی با انگشتی جادویی قربانی طمع مردمان جزیره می‌شود. آخرین داستان، «و دیگر تمام شد»، درباره مادر بزرگی است که در آستانه

مرگ با رقابت خانواده‌اش بر سر دارایی‌ها روبه‌رو می‌شود. مریم سعی می‌کند مادر بزرگ را شاد نگه دارد و او در نهایت با نگاهی سپاسگزار از دنیا می‌رود.

۳-۲-۱- رمان شازده احتجاب

هوشنگ گلشیری [۲]، نویسنده برجسته ادبیات مدرن ایران، با استفاده از رئالیسم جادویی دنیایی را می‌آفریند که در آن واقعیت و خیال به هم پیوند می‌خورند. او با تحلیل ساختارهای اجتماعی و تاریخی، جنبه‌های پنهان زندگی انسانی را نمایان می‌کند و خوانندگان را به کشف زیبایی‌های چالش‌های روزمره دعوت می‌نماید. آثارش با روایت‌های رمزآلود و شخصیت‌های چندبعدی، نقدی بر واقعیت‌های زندگی معاصر ایران ارائه می‌دهند. تأثیر گلشیری بر ادبیات، الهام‌بخش نسل‌های جدید نویسندگان و علاقمندان است و دنیای داستانی‌اش دعوتی به تأمل در معنا به شمار می‌آید. رمان «شازده احتجاب» اثر هوشنگ گلشیری، زندگی یک اشراف‌زاده در حال احتضار را به تصویر می‌کشد که در بستر بیماری و میان خرابه‌های خانه‌اش، غرق در یادآوری روزهای گذشته و شکوه نیاکانش است. این شخصیت، نماد زوال یک خاندان بزرگ و در تلاش برای درک معنای زندگی و سرنوشت خود است. در این میان، یاد همسرش، فخرالنساء، سنگینی خاصی بر افکارش می‌گذارد و او را در تنگنای روحی قرار می‌دهد. رمان به بررسی نوستالژی و حسرت می‌پردازد و نشان می‌دهد که گذشته هرگز فراموش نمی‌شود. شازده در جستجوی پاسخ‌هایی به سراغ خاطراتش می‌رود و با احساسات عشق، تنهایی و ناامیدی مواجه می‌شود. گلشیری به نقد ساختارهای اجتماعی و فرهنگی می‌پردازد و زوال را نه تنها پایان زندگی، بلکه آغاز سفری به سوی خودشناسی می‌داند. شازده با هر یادآوری در حال کشف حقیقتی پنهان در خاطراتش است و این سرگردانی او را به تفکر عمیق درباره هویت و موقعیتش در دنیای زوال‌پذیر می‌کشاند.

در «شازده احتجاب» هوشنگ گلشیری، دوگانگی شخصیت شازده و سایر شخصیت‌ها به خوبی در قالب رئالیسم جادویی نمایان می‌شود. این دوگانگی نه تنها در رفتار و احساسات شخصیت‌ها بلکه در تضاد بین واقعیت و خیال نیز به چشم می‌خورد.

۳-۲-۲- نگاهی به سنگ اقبال

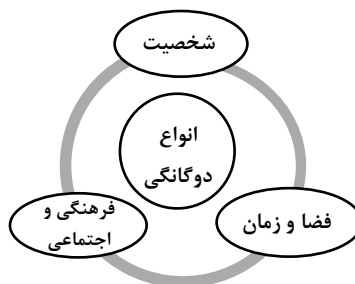
مجید قیصری [۳]، نویسنده‌ای برجسته در ادبیات معاصر ایران، با نبوغ و دیدگاه خاص خود تأثیر فراوانی بر این حوزه گذاشته است. آثار او نه تنها نگرانی‌های اجتماعی و فرهنگی را منعکس می‌کنند، بلکه احساسات عمیق انسانی و جست‌وجوهای معنوی را نیز به تصویر می‌کشند. با قلمی قوی، قیصری تصاویری نو از واقعیت و آرزوها ارائه می‌دهد که خوانندگان را به تفکر و تأمل دعوت می‌کند. او با خلق شخصیت‌های پیچیده و داستان‌های جذاب، جهانی را به تصویر می‌کشد که در آن تنش‌ها و زیبایی‌های

زندگی به طرز شگفت‌انگیزی در هم تنیده‌اند. این ویژگی‌ها او را به یکی از چهره‌های ماندگار ادبیات مدرن ایران تبدیل کرده است.

در «سنگ اقبال»، مجید قیصری به بررسی چالش‌های انسانی، اجتماعی و فرهنگی در فضای تخیلی «چهاردیوار» می‌پردازد و به انتقاد از سنن نادرست و تأثیرات منفی آن‌ها بر زندگی افراد، به‌ویژه زنان، می‌پردازد. در این دنیای خیالی، قحطی و خشکسالی حاکم است و ریش‌سفیدان به رغم شکست‌های مکرر، بر اصول کهنه پافشاری می‌کنند. یکی از سنت‌های نادرست، قربانی کردن دختران جوان به‌عنوان عروس‌های آب و قنات است. در چنین شرایطی، مردان قدرت خود را در برابر طبیعت می‌سنجند و به امید نجات، به جادو و خرافات پناه می‌برند. قوانین سخت‌گیرانه، بار سنگینی بر دوش افراد می‌گذارد و مانع پیشرفت جامعه می‌شود. این داستان به خوبی نشان می‌دهد که چگونه اعتقادات کهنه می‌توانند به آسیب‌های جدی منجر شوند و امید به تغییر تنها با شجاعت و اتحاد امکان‌پذیر است.

۳-۳- دوگانگی در رمان

رمان‌های رئالیسم جادویی به تحلیل دوگانگی‌های انسانی و اجتماعی می‌پردازند و با ادغام عناصر واقعی و جادویی، جهانی خاص خلق می‌کنند که مرزهای واقعیت و تخیل را از بین می‌برد. این آثار به تبیین ارتباط میان این دوگانگی‌ها می‌پردازند. «رئالیسم جادویی باید طبیعی، غیرقابل توضیح و غیرقابل پیش‌بینی باشد.» (Baily, 2004: 45)؛ در ادامه به بررسی انواع دوگانگی در رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب»، «سنگ اقبال» می‌پردازیم:

۴- تحلیل داده‌ها

در این بخش، به تحلیل شواهد رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب»، «سنگ اقبال» با تأکید بر مفهوم دوگانگی، به‌عنوان ویژگی کلیدی رئالیسم جادویی پرداخته خواهد شد.

۴-۱- دوگانگی شخصیت‌ها:

شخصیت‌های رمان به‌طور معمول دو جنبه‌ی متضاد دارند: جنبه‌ی واقعی و جنبه‌ی جادویی. این دوگانگی در شخصیت‌پردازی، نمایانگر چالش‌های درونی و تضادهای اجتماعی است. «شخصیت‌هایی که حوادث جادویی حول محور آن‌ها شکل می‌گیرد، شخصیت‌هایی دوگانه‌اند که در دو دنیای متفاوت

واقعیت و خیال زندگی می‌کنند. این دوگانگی تیپ‌ها باعث می‌شود، حوادث واقعی در کنار حوادث خیالی شکل بگیرند.» (شمسی، ۱۳۸۹: ۴۸)؛ در ادبیات ترکیب واقعیت و جادو، شخصیت‌ها در جهانی زندگی می‌کنند که تضاد واقعیت و خیال را نمایان می‌سازد و به جستجوی هویت می‌پردازد. این تقابل به بررسی تأثیر انتخاب‌های خیالی بر زندگی واقعی کمک می‌کند. در اثر «سیریا سیریا» اثر روانی پور، این دوگانگی از طریق داستان «منو» نمایش داده می‌شود، جایی که شخصیت اصلی با چالش‌های سنت‌ها و جنبه‌های دوگانه خود مواجه می‌شود. «عصر حجر، هزاران سال ماقبل تاریخ، مردم اینجا خودشان را داغ می‌کنند و این نامه به وسیله‌ی ساربان‌ی پست می‌شود که چهاردهم هر ماه خودش را داغ می‌کند...» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۲۸)؛ او دیگر خارجی‌ای نیست که آداب را به چالش بکشد؛ بلکه ناخواسته به یکی از آن‌ها تبدیل شده و اکنون جزئی از این داستان است. «یک سال بعد گیرنده هر کسی که بود پسران پسران به آبادی بنجی رسید در میدان آبادی بزی را دید که آخرین برگ‌های کتابی را می‌خورد و کسی که آدمی زاده نبود جانوری بود پوشیده از لکه‌ها و زخم‌های بی‌شمار، جانوری که به گورخر یا پلنگ زخمی شباهت داشت و هراسان به کوه‌ها نگاه می‌کرد.» (همان، ۳۵)؛ در رئالیسم جادویی، آداب و رسوم سنتی و شخصیت‌های ماورایی اهمیت زیادی دارند. در رمان «سیریا سیریا»، شخصیت‌ها به دو گروه تقسیم می‌شوند: گروهی شامل موجودات سحرآمیز و افسانه‌ای که از باورهای فرهنگی نشأت می‌گیرند، مانند پیرزن و شخصیت اصلی ماکو، و گروهی دیگر شامل شخصیت‌های واقعی مانند مریم و معلم تبعیدی که داستان را پیش می‌برند. این دو دسته به‌طور پویا در روایت حضور دارند و دنیای فراواقعی را به شکل قابل‌قبولی به خواننده ارائه می‌دهند. «شخصیت پویا، شخصیتی است که در طول داستان دستخوش تغییر و تحول شود و جنبه‌ای از شخصیت او عقاید و جهان‌بینی او یا خصلت و خصوصیت شخصیتی او تغییر کند.» (میرصادقی، ۱۳۹۴: ۹۴)

در رمان «شازده احتجاب»، واقعیت و خیال به صورت عمیقی در هم تنیده شده‌اند و با رئالیسم جادویی، جهانی خلق می‌شود که مرزهای واقعیت محو می‌گردند. شخصیت شازده با چالش‌هایی از قبیل تنهایی و بحران هویت مواجه است و به دنیای خیال پناه می‌برد. این دوگانگی به خوانندگان اجازه می‌دهد که در بین واقعیت و خیال غوطه‌ور شوند و احساسات عمیق‌تری را تجربه کنند. شازده در جستجوی عشق و روابط عمیق است، اما ترس از آسیب‌پذیری او را از نزدیکی به دیگران باز می‌دارد. تنش‌های درونی و فشارهای اجتماعی بر هویت او تأثیر می‌گذارد و به انزوا و تنهایی منجر می‌شود، که در نهایت او را به تصورات جادویی و دنیای خیالات می‌کشاند. «شازده احتجاب می‌دانست که حالا نوبت عمه‌هاست. می‌دانست که آنسوی سایه‌روشن عمه‌ها خیلی چیزها هست.» (گلشیری، ۱۳۶۸: ۲۵)

در رمان «شازده احتجاب»، دوگانگی‌های متنوعی زندگی شخصیت اصلی را شکل می‌دهند، به‌ویژه تضاد مرگ و زندگی. مرگ نزدیکان، به‌ویژه والدین شازده، او را به تفکر درباره‌ی وجود و معنای زندگی وامی‌دارد و در عین حال او را به جستجوی آرامش درونی تشویق می‌کند. عشق شازده به شخصیت‌هایی مانند فخری با احساس تنهایی او در تضاد است، که عمق احساساتش را پیچیده‌تر می‌کند. «شازده احتجاب می‌دانست فخری، دست و پا چلفتی است، داد زد: تو باید یاد بگیری مثل فخرالنساء خودت را بزک کنی؟ می‌فهمی؟ فخری گریه کرد و صورتش را که از کشیده‌های شازده گر می‌کشید میان دست‌هایش پنهان کرد.» (همان: ۲۸)؛ این دوگانگی‌ها چالش‌های فلسفی و انسانی را نمایان می‌سازند و شازده را به مواجهه با واقعیت تلخ و همچنین دنیای خیالی می‌کشاند؛ «شازده احتجاب می‌دانست که حالا مادرش گریه می‌کند و دید که مادر بلند شد و رفت توی قاب عکسش نشست و اشکش را پاک کرد. دور عکس مادر سفید سفید بود.» (همان: ۳۰)

در رمان «سنگ اقبال»، دنیای جادو و خیال به‌طور شگفت‌انگیزی با زندگی شخصیت‌ها تداخل پیدا می‌کند. «چشم معلم دنبال گم‌شده‌اش می‌گشت. هیبت کسی یا چیزی را که نشسته بود بر تخته سنگ دید، شک کرد نکند صنم باشد. صنم نبود ولی آشنا بود، ته‌چهره‌اش به جوانی‌های مادرش می‌مانست. چشمش افتاد به پشت سر زن، چند درختچه‌ی گز بود. زن در طرفه‌العینی رخ عوض کرد، دختری نوجوان شده بود.» (قیصری، ۱۴۰۲: ۳۳۳)؛ این دگرگونی ناگهانی، نه تنها دنیای جادو را به تصویر می‌کشد بلکه نشان‌دهنده‌ی پیچیدگی‌های هویتی و زمان در زندگی شخصیت‌هاست. شخصیت‌ها در داستان با چالش‌هایی روبه‌رو هستند که احساسات عمیق انسانی آن‌ها را نمایان می‌کند. این احساسات به شکل نمادین یا جادویی تجلی می‌یابند و به خواننده کمک می‌کنند تا درد و رنج شخصیت‌ها را بهتر درک کنند. «داشت سردش می‌شد، به تخته سنگ نگاه کرد، موهای دخترک سفید شده بود.» (همان: ۳۴۱)

۴-۲- دوگانگی در فضا و زمان

این رمان با رویکرد رئالیسم جادویی، به بررسی تضاد درک و تجربه انسانی می‌پردازد. فضاها به‌طور هم‌زمان واقعی و جادویی نمایش داده شده‌اند، که تمایز میان این دو را برای خواننده سخت می‌کند و احساس عدم قطعیت و سؤالاتی درباره‌ی واقعیت را به وجود می‌آورد. «در رئالیسم جادویی واقعیت به شکلی عجیب و غریب جلوه می‌کند و عناصر ماورایی به طور طبیعی و عادی در نظر گرفته می‌شوند.» (Faris^۸، ۲۰۰۴: ۱۱)؛ دوگانگی در فضا و زمان در رئالیسم جادویی از ویژگی‌های جذاب و تأثیرگذار این سبک ادبی است که به غنای روایت و پیچیدگی داستان‌ها کمک می‌کند. در ادامه، جنبه‌های کلیدی این دوگانگی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

^۸. Faris

۴-۲-۱- زمان غیرخطی:

رنالیسم جادویی زمان را به صورت غیرخطی می‌بیند و به شخصیت‌ها این امکان را می‌دهد که به گذشته برگردند یا آینده را ببینند. این ساختار به خواننده اجازه می‌دهد تا دیدگاه متفاوتی نسبت به تأثیر زمان بر زندگی شخصیت‌ها پیدا کند. در داستان «چندین هزار و یک شب»، گذر زمان نیز به طرز غیرخطی و با حس همزمان‌کنی و سرعت روایت می‌شود. «زن مردد دوباره نشست. زمان به کندی گذشت. زنها روی صندلی‌ها تکان نمی‌خوردند. موهای مشتری بلند می‌شد، آنقدر بلند که تا زمین رسید و زن هراسان برخاست. باید برم اینجور نمیشه، شاید به آرایشگاه خلوت گیر بیارم. موهای مشتری انگار ناگهان کوتاه شد و به کله‌اش چسبید.» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۹۰)

رمان «سیریا سیریا» به بررسی مکان‌های جادویی می‌پردازد که زمینه‌ساز رنالیسم جادویی هستند. دریا به عنوان نقطه‌ی تلاقی انسان‌ها و موجودات شگفت‌آور، نقش مهمی در زندگی و مرگ اهالی روستا ایفا می‌کند. ساکنان مرموز این دریا تأثیر عمیقی بر سرنوشت ساکنان دارند. ننه پیکر گفت: این جور که می‌زند، ساکن‌های بد دریا، نان و آberman را قطع می‌کنند.» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۱۱)؛ در داستان «سیریا»، معلم تبعیدی با دریافت پارچه حریر سبز از دریا، به سفری به دهکده‌ای موازی می‌رود. «چندبار تا کمر به آب زدم تا گردن که آن حریر سبز را از روی موجها بگیرم و نشد. آبادی از همان فاصله‌ای بود که وقتی روی تل عاشقون می‌نشستم، می‌دیدمش.» (همان: ۵۹)؛ در داستان روز شکوفه و نمک پری دریا توسط مردم جزیره به دریا برده و برای تصاحب انگشتر او را کشته و به دریا انداخته‌اند. «فقط اولین مرد است که رو به دریا بو می‌کشد و با خودش می‌گوید مرد دستار آبی گفته: تو نباید زمینی می‌شدی، زمین بوی شکوفه و نمک را از آبی‌ها می‌گیرد.» (همان: ۱۳۰)؛ در رمان «سیریا سیریا»، زمان به صورت مبهم و غیرقابل شناسایی در روایت حضور دارد که به رنالیسم جادویی و دوگانگی زمانی کمک می‌کند. اهمیت زمان در داستان کاهش یافته و تمرکز اصلی بر روایت و شکل‌گیری داستان است. اگرچه برخی اشاره‌ها به دوره‌های خاص وجود دارد، این موارد تأثیری بر ارزش کلی داستان ندارند: «فقط سه تا بچه داشت که چهار ماه [کدام ماه؟ کدام روز؟] پیش توی دریا غرق شدند... یک شب پیش از آن که بداند دریا، چه به روزگارش آورده است، می‌خواست برایم قصه بگوید.» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۹)؛ در داستان منو، رویدادهای کلیدی بدون تأکید بر زمان دقیق وقوع آن‌ها توصیف می‌شوند، زیرا خود حادثه و عمل از زمان‌شان مهم‌تر هستند. این رویکرد به ایجاد دوگانگی زمانی در روایت کمک می‌کند: «یک ماه از آمدنش گذشته بود که به شهر رفت تا ده حلقه فیلمی که از آدمهای آبادی گرفته بود، ظاهر کند... شب تا دیر وقت تاریکی، در میدان آبادی، میان مردان دهکده نشستیم... تا روشنایی روز، تا وقتی خروس‌ها خواندند، [ساعت‌های پایانی شب و وقت خروسخوان اهمیت خاصی دارند، اما لحظه‌ای که این دو زمان به پایان

می‌رسد، چندان حائز اهمیت نیست]. گوش داد به آنها که می‌گفتند.» (همان ۲۸-۳۰)؛ در دیگر داستان‌های رمان سیریا سیریا، چنین دوگانگی زمانی وجود دارد که در جدول ذیل خواهد آمد.

در «شازده احتجاب» باغ به عنوان نمادی از آرزوها و زیبایی‌ها، فضایی خیال‌انگیز و آرامش‌بخش برای شازده به شمار می‌آید. «خانم وقتی خسته می‌شد می‌رفت کنار پنجره و به بیرون نگاه می‌کرد. بوی کاج‌ها از توی باغ می‌آمد، بوی گل‌های یاس هم.» (گلشیری، ۱۳۶۸: ۵۶)؛ این مکان با عناصر طبیعی و جادویی، احساسات عمیق او را نمایان می‌سازد و به او فرصتی برای فرار از فشارهای اجتماعی می‌دهد. «شازده خویشتن خویش را فراموش کرده است و با انبوهی از خاطرات به دنبال هویت سرکوب شده‌ای است که دیگر از آن اثری نیست.» (اکبر بالایی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۴)؛ با این حال، باغ همچنین نمایانگر ناامیدی و تنهایی شازده است؛ «حالا دیگر نه بوی کاج‌ها می‌آمد نه بوی گل‌های یاس؛ همه‌ش علف هرز زیبایی ظاهری آن در تضاد با احساس ناکامی او در عشق و ارتباطات عمیق قرار دارد. این فضای جادویی، با گذر زمان و تغییرات، شازده را به واقعیت‌های تلخ زندگی‌اش نزدیک می‌کند و او را وادار به تفکر در مورد عشق، هویت و ناامیدی‌های انسانی می‌سازد. در نهایت، باغ به دنیایی خیالی تبدیل می‌شود که شازده در آن به دنبال فرار از واقعیت است، اما این فرار او را در برابر حقیقت ناپایدار زندگی‌اش قرار می‌دهد. «فخری مرد. باغچه حالا پر از علف‌های هرز شده، تا کمر بید قد کشیده‌اند. دروغ از یک شاخه گل می‌خک! همه‌اش گل‌های ریز زرد.» (گلشیری، ۱۳۶۸: ۵۹)

شخصیت‌ها ممکن است در موقعیت‌هایی قرار گیرند که تجربیات گذشته به طور جادویی برایشان تداعی شود. بازگشت به مکان‌های خاص می‌تواند یادآور احساسات عمیق باشد و این تجربه به صورت نمادین به آن‌ها کمک کند تا با احساسات قدیمی خود مواجه شوند. در رمان «سنگ اقبال»، شخصیت اصلی ناگهان در فضایی آشنا و دلنشین قرار می‌گیرد، «اول نمی‌دانست کجاست، هنوز در حال و هوای کوچه باغ خانه‌ی قدیمی خودشان بود، مادر داشت زیر درختی سفره می‌انداخت. به خودش آمد، همین که دستش خورد به لاله‌ی گوشش دادش رفت هوا، دستش به حلقه‌ی نازکی توی لاله‌ی گوشش خورد.» (قیصری، ۱۴۰۲: ۱۲۵)؛ زمان به شکل عجیبی در این لحظات جادویی به عقب می‌چرخد و خاطرات به هم می‌آمیزند.

در رمان «سنگ اقبال»، مکان‌ها نقشی کلیدی در ایجاد فضایی جادویی و منحصر به فرد دارند. برخی از این مکان‌ها به عنوان نقاط مقدس یا جادویی شناخته می‌شوند که رخداد‌های خاص و تجربیات عمیق‌تری را برای شخصیت‌ها رقم می‌زنند. «جلوتر، سرپیچ جاده‌ی باریک بالای قهوه‌خانه، هشت نفر مسلح ایستاده بودند به تماشای معلم. یکی از تفنگچی‌ها گفت دنبال آب رفته بودی؟ دیگری گفت چشمه

همینجاست. (همان: ۳۲۷)؛ مکان‌ها، از قهوه‌خانه‌های دنج تا چشمه‌های جادویی، به محوری برای ایجاد ارتباطات عمیق میان شخصیت‌ها و محیط اطرافشان تبدیل می‌شوند.

۳-۴- دوگانگی فرهنگی و اجتماعی

رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب» و «سنگ اقبال» به بررسی تضادهای فرهنگی و اجتماعی از طریق عناصر جادویی می‌پردازند و واقعیت‌های تلخ جامعه را در کنار افسانه‌ها قرار می‌دهند. این دوگانگی، که نقد اجتماعی را نیز در بر می‌گیرد، از ویژگی‌های رئالیسم جادویی است و به عمق داستان و شخصیت‌ها می‌افزاید. همچنین، تعارض میان سنت و مدرنیته به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی این دوگانگی مورد توجه قرار دارد.

۴-۳-۱- تعارض سنت و مدرنیته:

شخصیت‌ها در رئالیسم جادویی با چالش‌های هویتی و اجتماعی ناشی از تضاد سنت و مدرنیته مواجه‌اند. این تضاد آن‌ها را به حفظ ارزش‌های گذشته و مقابله با تغییرات اجتماعی و مدرنیزاسیون وادار می‌کند. نویسندگان این ژانر به بررسی این مشکلات پرداخته و عمق شخصیت‌پردازی را افزایش می‌دهند، همچنین خوانندگان را به تأمل در هویت و فرهنگ خود ترغیب می‌کنند. مدرنیته، «یک روند عقلانی است و مأمور تجدد، نه طبقه‌ای خاص اسیت و نه آیین ویژه، بلکه خرد و عقلانیت است.» (احمدی، ۱۳۷۴: ۱۰)؛ رئالیسم جادویی با ایجاد تنش، به تحلیل مسائل هویت، فرهنگ و تحولات اجتماعی می‌پردازد و به عنوان پلی میان گذشته و آینده عمل می‌کند. «در آثار نوشته شده به سبک رئالیسم جادویی از سویی نمیتوان مرزبندی مشخصی میان جهان واقعی و جهان خیالی ترسیم کرد و از سوی دیگر در آنها رخدادهای کاملاً طبیعی و باورپذیر جلوه می‌کنند.» (بی‌نیاز، ۱۳۸۷: ۲۵۴؛ پارسی نژاد، ۱۳۸۷: ۶۱)؛ روانی‌پور با استفاده از تکنیک رئالیسم جادویی، به طرز هنرمندانه‌ای تسلط مدرنیته بر سنت را به نمایش می‌گذارد.

رمان «سیریا سیریا» به تضاد فرهنگ و سنت با مدرنیته و صنعت نفت می‌پردازد. ورود مهاجران به این منطقه، آداب و رسوم محلی را نادیده گرفته و نگرانی‌هایی برای ساکنان اصلی ایجاد می‌کند. در داستان «ماکو»، غریبه‌ها دختران جوان را فریب داده و ارتباطات نامشروعی برقرار می‌کنند که نتیجه‌اش تولد کودکان نامشروع است. این کودکان به خاطر حفظ آبرو به طرز فجیعی کشته می‌شوند. «در کنار چاه هیچ کس نبود به جز یکی از زنان جزیره و دختر هفده ساله‌اش که می‌گفتند چند ماهی به سفر رفته است. توی دست زن توده‌ی بی‌دست و پایی از خون بود که تنها کله‌اش به آدمیزاد می‌ماند. دختر وحشت‌زده نگاه می‌کرد و زن انگار از بن چاهی بی‌انتهای می‌نالید: حامد، محض رضای خدا آبرویمان را نبر. ناممان را بر باد نده.» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۴۷)؛ روانی‌پور در آثار معتبرش، به ویژه «سیریا سیریا»، از رئالیسم جادویی

بهره می‌برد تا زنان را به مرکز داستان‌ها بیاورد. در این داستان‌ها، زنان شخصیت‌های کلیدی با تأثیرگذاری بالا هستند و مردان نیز نگرش جدیدی نسبت به آن‌ها پیدا کرده‌اند. داستان «دی یعگوب» نیز تأکید بر نقش پررنگ زنان دارد: «ننه‌ی گلپر به ننه‌ی خودم می‌گفت: چه طاقتی! این پیرزن چه طاقتی داره!» (همان: ۲۲)؛ حتی دی‌یعگوب و مریم که شخصیت‌های اصلی هستند نیز نقش اساسی در این روایت ایفا می‌کنند. «دی‌یعگوب به تنهایی در مقابل باد پیرزن می‌ایستد: «دست‌هایش را دراز می‌کند تا دی‌یعگوب را روی شانه‌هایش بگذارد و برود. دی‌یعگوب می‌خندد. با خنده‌اش باد پیرزن پس‌پس می‌رود.» (همان: ۲۱)؛ در داستان سیریا سیریا برای خوشنودی خداوندگار دریا دختران جوان را قربانی می‌کنند. «ماهگیران دسته‌جمعی می‌رفتند و دخترکی جوان را با خود می‌بردند تا اگر دریا طوفانی شد و خداوندگار دریا بر آنها خشم گرفت او را به قعر آب‌های گل‌آلود بیندازند و بادهای مساعد را به جانب خود بخوانند.» (روانی‌پور، ۱۳۷۲: ۷۵)

«شازده احتجاب» یک تحلیل پیچیده و چندلایه از دوگانگی فرهنگی و اجتماعی در جامعه ایرانی است. به تصویر کشیدن جامعه‌ای که دچار تغییرات اجتماعی و فرهنگی است، از طریق توصیف محیط و فضاهای مختلف، به خوبی احساس ناامنی و سردرگمی را منتقل می‌کند. تنش میان گذشته و آینده، و تلاش شخصیت‌ها برای یافتن جایگاه خود در این تغییرات، از دیگر جلوه‌های این دوگانگی است؛ «شازده احتجاب می‌داند که فایده‌ای ندارد، که نمی‌تواند، دور از او در آن همه کتاب و عکس و روایت‌های متناقض به زندگی‌اش ادامه خواهد داد.» (گلشیری، ۱۳۶۸: ۱۲)؛ «پدربزرگ نمی‌توانست بفهمد که دیگر نمی‌شود سوار آن کالسکه شد و توی خیابان‌های شهر یورتمه رفت.» (همان: ۱۵)؛ این جمله نمادی از تضاد بین نسل‌ها، تغییرات زمان و احساسات مرتبط با گذر عمر است. در واقع، این احساس که پدربزرگ نمی‌تواند سوار کالسکه شود، می‌تواند نمایانگر از دست دادن ارتباط با گذشته و تغییرات اجتماعی و فرهنگی باشد که با پیشرفت زمان به وجود آمده‌اند.

در داستان «سنگ اقبال» مجید قیصری، دوگانگی سنت و مدرنیته به‌طور بارزی نمایان است. ریش‌سفیدان و رهبران که به اصول کهنه و سنن دیرینه پایبندند، نماد هویت‌های فرهنگی هستند که در چالش با دنیای مدرن قرار دارند. در مقابل، شخصیت‌های نوگرا و پیشرو به دنبال تغییر و انطباق با واقعیت‌های جدید زندگی‌اند. این تضاد میان حفظ ارزش‌های گذشته و جستجوی نوآوری، درگیری‌های عمیقی را برای شخصیت‌ها رقم می‌زند و آن‌ها را در میانه دو راهی قرار می‌دهد. این دوگانگی نه تنها به نقد اجتماعی می‌پردازد، بلکه به مخاطب این امکان را می‌دهد که درک بهتری از پیچیدگی‌های هویتی و فرهنگی جامعه داشته باشد. جمله‌ای از داستان، «معلوم بود فرماندار راضی نیست این مراسم برگزار بشه، گفت با پیشرفت علم میشه پیش‌بینی کرد تا چند سال آینده کی بارون می‌باره یا نمی‌باره.»

(قیصری، ۱۴۰۲: ۱۱۵)؛ به خوبی نشان‌دهنده‌ی این دوگانگی است. این تضاد در برداشت‌ها و باورها، بیانگر چالش‌های عمیق‌تری است که نه تنها شخصیت‌ها، بلکه کل جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و به نوعی بازتابی از مبارزه میان گذشته و آینده است.

دوگانگی فردی و اجتماعی نیز در داستان «سنگ اقبال» مجید قیصری، به وضوح حس می‌شود. شخصیت‌ها در تلاش برای یافتن هویت و آرزوهای خود، با فشارهای اجتماعی و انتظارات سنتی مواجه‌اند. «آقا بزرگ گفت از قدیم رسم بوده، سه روز وقت داری، سنت می‌گه، هر کاری بلدی فقط بارون بیاد، یا خواست و اراده‌ تو یا شانسی و قاه قاه خندید.» (همان: ۱۲۰)؛ آقا بزرگ با بیان خود، به وضوح نشان می‌دهد که چگونه رسوم کهن می‌توانند سرنوشت هر فرد را تحت تأثیر قرار دهند.

۴-۴- سایر شواهد دوگانگی رمانهای سیریاسیریا، شازده احتجاب و سنگ اقبال در جدول ذیل خواهد آمد:

نوع دوگانگی	نمونه و شماره صفحه
شخصیت	سیریاسیریا: دی یعگوب یک سال است صدا در گلویش شکسته (ص ۱۶)، منو: می ترسم نتوانم خودم را کنترل کنم و چنان در گوشش بخوابانم که... توی گوشش نردم (ص ۳۱)، باید تا چهاردهم صبر کنم و بروم محض امتحان خودم را داغ کنم (ص ۳۲)، زن با صدای بی رمقی گفت: وقتی ماکو بچه را به دنیا آورد گفت نباید راحت بمیرد (ص ۴۷)، اکنون باز گشته‌ام و مدتهاست می دانم آن آبادی حقیقی است (ص ۸۱)، زنی که از یک جفت چشم باز می‌گریخت (ص ۹۲)، صدای ممتد زنگ در آینه‌ مدور پیچید، چهارمین نفر در آینه زندگی می‌کند (ص ۱۰۲ و ۱۰۳)، امیدوار بود تا شاید در این مسیر کسی را ببیند (ص ۱۰۷)، فقط اولین مرد است که هنوز با چشمان باز و مست و چهره‌ای زخمی رو به دریا بو می‌کشد (ص ۱۳۰)، و بعد لبخندی زد و آهسته گفت: بع و دیگر تمام شد (ص ۱۳۹). شازده احتجاب: کی مرده، هان؟ کاش باز هم می‌شد از پنجره‌ها نگاه کنم و بوی شمشادها را بشنوم (ص ۵۸). این باغچه هم پر از علف هرزه (ص ۵۹). فخرالنساء چه بیرحم بود! میگفت شازده من نشسته‌ام بینم تو کی به افلاس می‌افتی و این خانه را می‌فروشی (ص ۶۲). پدر آدم خوبی بود، مراد می‌گفت. مراد پدر را خوب می‌شناخت (ص ۷۸). باید کاری بکنی که کار باشد، کاری که اقلاً یک صفحه از تاریخ را سیاه کند (ص ۷۹). دلم نمی‌خواهد اینجا بمیرم. کاش شازده یک عمارت دیگر می‌گرفت. این عمارت کهنه شده است (ص ۸۳). سنگ اقبال: معلم از همان جا به تخته سنگ نگاه کرد، یک چشم دخترک اشک بود و یک چشم خنده (ص ۳۴۰). نکند این دخترک پری باشد؟ همان پری که اگر دست کسی به موهایش برسد بهره‌اش را می‌گیرد (ص ۳۳۹).
	سیریاسیریا: عصر حجر هزاران سال ماقبل تاریخ، مردم اینجا خودشان را داغ می‌کنند (ص ۲۸)، یک سال بعد گیرنده هر کسی که بود پیرسان پیرسان به آبادی بنجی رسید (ص ۳۵)، و شما لابد خیال می‌کنید صبح

فضا و زمان	رسیدم یا ظهر یا شب؟ (۵۸)، مدت‌ها بود که من در آبادی پرسه می‌زدم، چه مدت؟ نمی‌دانم (۶۸)، و او هر سال می‌زایید و حالا من سی سالمه (۹۱) شازده احتجاب: شازده احتجاب می‌دانست که حالا پدر بزرگ توی قاب عکسش نشسته است و پدر سوار اسب (۳۴)، فخر النساء بی‌آنکه گل می‌خکشد را از توی گلدان بردارد و بگذار دگوشه دهانش باز رفت توی قاب عکسش نشست (۹۳). مراد گفت شازده جون، شازده احتجاب عمرش را داد به شما (۹۴). سنگ اقبال: این بار ته دره بود، با جسدهایی که این جا و آنجا پراکنده بود، از خواب پرید. سرش درد می‌کرد (۱۵۲). این جا پیر بره تو، جوون برمی‌گرده، همین! قدر بدونید! (۱۰۷).
فرهنگی و اجتماعی	سیریا سیریا: یعنی تو باور می‌کنی باد پیرزن بیاد؟ (۲۱)، سراسر تنت پیچ است؟ کجایش را داغ کنم؟ (۳۳)، اهل اونا هر کاری بخوان می‌کنن، به ماچه، ما اهل زمینیم (۴۱)، آنوقت هیچ بچه‌ای نمی‌آید دوباره توی شکم دخترم خانه کند (۴۷)، زن جلویی آه کشید، زن زینب ستم کشه (۸۶)، از هر کی پرسیدیم، گفت خوبه، هیچکی هیچی نمی‌دونس (۹۵) شازده احتجاب: اسب برگشت، نگاه کرد روی پایش بلند شد، یالش تمام قاب عکس را گرفت (۲۱). اگر بخواهیم خودمان را بشناسیم باید از اینجاها شروع کنیم، از همین اجداد (۳۴). شازده سرش را از شیشه ماشین بیرون می‌کرد، مراد می‌گفت، شازده این اسب‌ها، این کالسکه‌ها (۵۷). سنگ اقبال: قبلا رسم بود زنگوله می‌بستند به گردن کسی که سنگ بهره به نامش می‌افتاد، الان شده حلقه طلا (۱۳۴). آقا بزرگ خودش اولین تاوان رو به این آب داده، دخترش رو سی سال پیش به عقد آب درآورده (۳۰۷). تفنگچی گفت رسم رو چه کنیم؟ شما بگید؟ نمیشه نَزَد. بالاخره اینجا بزرگی داره. بهتر می‌دونه چیکار کنیم، چیکار نکنیم (۲۵۳). باورش نمی‌شد انگار سالها گذشته، همه جا برف می‌بارید ولی انگار کسی معلم را نمی‌شناخت (۳۴۳). کی باورش می‌شد هنوز برای نازل کردن باران آدم قربانی کنند؟ (۲۳۷). مرد فریاد زد اینها دارند با طلسم بازی می‌کنند (۳۱۲). سنگ سه برابر مرد بزرگی داشت، سیرک بزرگ سنگ بهره (۳۴۳).

۵-۴- سایر شواهد دوگانگی

دوگانگی در رمان‌های «سیریا سیریا»، «شازده احتجاب» و «سنگ اقبال» به‌عنوان یکی از ویژگی‌های برجسته سبک رئالیسم جادویی، در تلفیق عناصر متضاد مانند واقعیت و خیال، سنت و تجدد، و گذشته و حال نمود می‌یابد. در «سیریا سیریا»ی هوشنگ گلشیری، تضاد میان دنیای واقعی و تخیلات شاعرانه شخصیت‌ها، فضایی چندلایه خلق می‌کند که خواننده را به تأمل در مرزهای واقعیت و رؤیا وامی‌دارد. در «شازده احتجاب» اثر گلشیری، دوگانگی در تقابل گذشته اشرافی و زوال آن در بستر زمان حال، با روایتی غیرخطی و آمیخته با تصاویر جادویی، برجسته می‌شود. همچنین، در «سنگ اقبال» نوشته ابوتراب خسروی، دوگانگی در هم‌زیستی اسطوره‌ها و واقعیت‌های اجتماعی، جهانی خلق می‌کند که در آن عناصر جادویی به‌صورت طبیعی در زندگی روزمره ادغام شده و پیچیدگی‌های انسانی را به نمایش

می‌گذارند. این آثار با بهره‌گیری از دوگانگی، خواننده را به کشف معانی عمیق‌تر و تعامل با تناقضات فرهنگی و تاریخی دعوت می‌کنند.

۴-۶- تحلیل و بررسی

دوگانگی شخصیت به بررسی هویت، فرهنگ و پیچیدگی‌های انسانی می‌پردازد و شامل افکار، احساسات و تجربیات درونی فرد است. در آثار رئالیسم جادویی، زمان به صورت غیرخطی و دایره‌ای تجربه می‌شود و شخصیت‌ها می‌توانند به گذشته، حال و آینده سفر کنند. این سفرها به درک تأثیر خاطرات و آرزوها بر هویت کمک می‌کند. در دنیای رئالیسم جادویی، دوگانگی‌های انسانی و اجتماعی به عنوان ابزاری برای تحلیل عمیق‌تر از واقعیت‌های موجود ایفای نقش می‌کنند. این سبک ادبی با استفاده از عناصر جادویی، به بررسی تضادهای درونی شخصیت‌ها و چالش‌های اجتماعی می‌پردازد. در آثار منیرو روانی‌پور، هوشنگ گلشیری و مجید قیصری، این دوگانگی‌ها به وضوح نمایان است و هر نویسنده با رویکرد خاص خود به تصویر کشیده شده است. شخصیت‌های رمان‌های این نویسندگان معمولاً با دوگانگی‌های عمیق درونی و اجتماعی مواجه‌اند. در «سیریا سیریا»، منیرو روانی‌پور با به تصویر کشیدن شخصیت‌هایی که در میانه چالش‌های سنت و مدرنیته قرار دارند، به بررسی تأثیرات این دوگانگی بر زندگی آن‌ها می‌پردازد. این شخصیت‌ها با فشارهای اجتماعی و انتظارات فرهنگی مواجه‌اند و در تلاش برای یافتن هویت خود، بین دو دنیای متضاد سرگردانند. این تنش‌ها نه تنها بر زندگی شخصی آن‌ها تأثیر می‌گذارد، بلکه به نوعی نقد اجتماعی عمیق را نیز به همراه دارد. از سوی دیگر، در «شازده احتجاب»، گلشیری به بررسی دوگانگی زندگی و مرگ پرداخته و این موضوع را به عنوان یکی از عناصر کلیدی در شخصیت‌پردازی شازده معرفی می‌کند. این دوگانگی به شازده اجازه می‌دهد تا با ترس‌ها و ناامیدی‌های خود روبرو شود و در عین حال به جستجوی معنا و ارتباطات واقعی بپردازد. مرگ نزدیکان او و حس تنهایی، او را در جستجوی عشق و نزدیکی به دیگران قرار می‌دهد، اما ترس از آسیب‌پذیری مانع از تحقق این آرزوها می‌شود. در «سنگ اقبال» مجید قیصری، دوگانگی سنت و مدرنیته به خوبی نمایان است. شخصیت‌های جوان با آرزوهای نوین خود به جستجوی هویتی جدید پرداخته و در مقابل، نسل قدیم به ارزش‌ها و سنن کهنه پایبندند. این کشمکش میان دو دیدگاه به تنش‌های اجتماعی دامن می‌زند و بر زندگی روزمره شخصیت‌ها تأثیر مستقیمی می‌گذارد. این دوگانگی به عنوان نقدی بر ناکارآمدی‌های سنن قدیمی و ضرورت تطابق با نیازهای معاصر عمل می‌کند.

۵- نتیجه‌گیری

رئالیسم جادویی در فرهنگ‌های آمریکای لاتین، ترکیبی از واقعیت و خیال است که به مخاطبان کمک می‌کند تجربیات انسانی و چالش‌های زندگی را با استفاده از پدیده‌های ماورایی درک کنند. این

سبک با پیوند دادن عقل و احساس، به بررسی فرهنگ و تاریخ پرداخته و به کشف معنا در تناقضات زندگی یاری می‌رساند. نویسندگان این جریان با قدرت تخیل خود فضایی خلق می‌کنند که مرزهای واقعیت را به چالش می‌کشد و خوانندگان را به غوطه‌وری در داستان و کاوش معانی عمیق‌تر دعوت می‌کند. آثار نویسندگانی همچون روانی‌پور، گلشیری و قیصری نمونه‌های بارز این تعامل میان واقعیت و جادو هستند که تنش‌ها و تضادهای زندگی را به تصویر می‌کشند.

رمان «سیریاسیریا» با ترکیب واقعیت و خیال، به بررسی عمیق احساسات و سفر درونی شخصیت‌ها به سمت هویت واقعی می‌پردازد. جادو به عنوان نماد تغییر، به آنان کمک می‌کند تا احساسات پیچیده و ترس‌های خود را کشف کنند. این اثر به بررسی آرزوها و ناامیدی‌های شخصیت‌ها در مسیر جستجوی هویت واقعی‌شان می‌پردازد. زمان و مکان به عنوان ابزارهای تحول درونی، تجربیات تلخ و شیرین را در محیط‌های آشنا به نمایش می‌گذارند و تاریخ به عنوان شخصیتی زنده، ارتباطی میان گذشته و حال برقرار می‌کند. تأثیر احساسات نسل‌های گذشته بر نسل‌های جدید و درگیری شخصیت‌ها با رویدادهای تاریخی، منجر به تجربه عذاب وجدان و افتخار می‌شود که بر هویت آن‌ها تأثیر می‌گذارد. دوگانگی‌های درونی شخصیت‌ها به نقد مسائل اجتماعی و فرهنگی پرداخته و تنش‌های ناشی از انتظارات اجتماعی و واقعیت زندگی را نمایان می‌سازد. در نهایت، این رمان به تلاش انسان‌ها برای یافتن هویت فردی و درک پیچیدگی‌های اجتماعی و فرهنگی اشاره دارد. در «شازده احتجاب»، هوشنگ گلشیری با خلق فضایی مرموز و رازآلود، به بررسی مسائلی چون عشق، تنهایی و مرگ می‌پردازد. شازده در باغی که هم نماد زیبایی است و هم شاهد درد و رنج او، با سؤالاتی عمیق در مورد هستی و روابط انسانی مواجه می‌شود. این باغ، نمایانگر دوگانگی زندگی است؛ در عین حال که مکانی برای آرامش و تفکر است، به عنوان یک زندان عاطفی نیز عمل می‌کند که او را از ارتباط واقعی با دیگران باز می‌دارد. در این راستا، گلشیری با هنرمندی خاصی، احساسات شخصیت‌ها را در فضایی جادویی به تصویر می‌کشد، جایی که هر برگ درخت و هر وزش نسیم، داستانی ناگفته را روایت می‌کند. در «سنگ اقبال»، مجید قیصری با زبانی ساده اما عمیق، تضادهای فرهنگی را به تصویر می‌کشد. شخصیت‌های جوانی که در دنیای مدرن به دنبال هویتی جدید هستند، در برابر نسل قدیمی که هنوز به ارزش‌های گذشته پایبند است، قرار می‌گیرند. این تقابل نه تنها به کشمکش‌های عاطفی می‌انجامد، بلکه به نقد عمیق‌تری از جامعه و چالش‌های آن نیز می‌پردازد. قیصری با استفاده از عناصر جادویی، به شخصیت‌ها کمک می‌کند تا از محدودیت‌های اجتماعی فراتر رفته و به جستجوی آزادی و هویت بپردازند. این آثار نه تنها بازتاب‌دهنده‌ی دوگانگی‌های فرهنگی و اجتماعی هستند، بلکه دعوتی به تأمل در مورد هویت فردی و جمعی نیز می‌باشند. رئالیسم جادویی، با توانایی در ایجاد پیوندهای عاطفی و شناختی عمیق، به مخاطب این امکان را می‌دهد که نه

تنها داستان را تجربه کند، بلکه در آن زندگی کند و با شخصیت‌ها هم‌دردی نماید. این تجربه به‌ویژه در آثار روانی‌پور و گلشیری با عمق بیشتری حس می‌شود، جایی که هر شخصیت نمایانگر جنبه‌ای از وجود انسانی است که در جستجوی معنا و حقیقت در دنیای پیچیده خود است.

پی‌نوشت

۱. منیر و روانی‌پور در سال ۱۳۳۳ در روستای جفره بوشهر به دنیا آمد، که این مکان بعدها به عنوان زمینه‌ای برای یکی از داستان‌های مهم او مطرح شد. او پس از گذراندن مدتی در بوشهر و شیراز، به تحصیل در رشته روان‌شناسی پرداخت و با استفاده از استعداد ادبی‌اش، وارد دنیای داستان‌نویسی شد. از جمله آثار برجسته او می‌توان به مجموعه‌های داستانی چون «کنیزو» (۱۳۶۷)، «سنگ‌های شیطان» (۱۳۶۹)، «سیریا سیریا» (۱۳۷۲)، «زن فرودگاه فرانکفورت» (۱۳۸۰) و «نازلی» (۱۳۸۱) اشاره کرد. همچنین رمان‌های او شامل «اهل غرق» (۱۳۶۹)، «دل فولاد» (۱۳۶۹) و «کولی کنار آتش» (۱۳۷۸) نیز در زمره آثار او قرار دارند. «روانی‌پور نویسندهای متعلق به نواحی جنوب ایران است و در روستایی که محل تلاقی دریا و خشکی است، زیسته است. دلبستگی او به جایی که زیسته، توجه به حوادث تاریخی که بر این منطقه گذشته، و هواداری از فرهنگ بومی و ترس از بی‌هویتی او را در شمار یکی از نویسندگان بومی جنوب قرار داده است.» (شیروانی، ۱۳۹۹: ۲۰۵)

۲. هوشنگ گلشیری، نویسنده برجسته ایرانی، ۲۵ اسفند ۱۳۱۶ در اصفهان به دنیا آمد و تحصیلاتش را در آبادان گذراند. او در دانشگاه اصفهان به ادبیات فارسی پرداخت و بین سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۶ به اوج خلاقیت خود رسید. آثار مهمی مانند «شازده احتجاب» و «مثل همیشه» را منتشر کرد. رمان «شازده احتجاب» به زندگی یک اشراف‌زاده در آستانه مرگ و جستجوی هویت او می‌پردازد و با بررسی عشق، تنهایی و نوستالژی، زوایای پنهان روان شخصیت‌ها را نمایان می‌سازد. گلشیری با ترکیب رئالیسم جادویی، واقعیت و خیال را در هم می‌آمیزد و به تحلیل ساختارهای اجتماعی و تاریخی می‌پردازد. او ۱۶ خرداد ۱۳۷۹ درگذشت، اما آثارش تأثیر عمیقی بر ادبیات معاصر ایران دارند.

۳. مجید قیصری، نویسنده برجسته ایرانی، در دی‌ماه ۱۳۴۵ در تهران متولد شد و تحصیلات خود را در رشته روانشناسی به پایان رساند. از سال ۱۳۷۲ به داستان‌نویسی پرداخته و با آثارش در ادبیات معاصر ایران شهرت یافت. او علاوه بر خلق داستان‌های متنوع، به عنوان داور در جشنواره‌های ادبی مختلف، از جمله یازدهمین جشنواره شعر و داستان جوان سوره و پنجمین دوره کتاب سال شهید حبیب غنی‌پور، فعالیت داشته است. همچنین در سومین دوره جایزه ادبی هفت اقلیم به بررسی آثار رمان و در جشنواره «قند پارسی» به قضاوت در بخش داستان مشغول بوده است. قیصری به عنوان یکی از چهره‌های تأثیرگذار در ادبیات معاصر ایران شناخته می‌شود. قیصری یکی از چهره‌های مهم ادبیات مدرن ایران است که آثارش

دغدغه‌های اجتماعی و فرهنگی را بازتاب می‌دهد. او با زبانی روشن و تصاویری زنده، واقعیت و خیال را به زیبایی ترکیب می‌کند و تأثیر عمیقی بر نویسندگان جوان دارد.

منابع

- آن باورز، مگی، (۱۳۹۴)، «رنالیسم جادویی»، ترجمه‌ی سحر رضا سلطانی، روزنه: تهران.
- احمدی، بابک، (۱۳۷۴)، «مدرنیته و اندیشه انتقادی»، نشر مرکز: تهران.
- اکبرالایی، نسیم، اکبری، ناهید، رضایی، رقیه، (۱۳۹۸)، «تیپولوژی شخصیت‌های رمان مدرن «شازده احتجاب» بر مبنای رویکرد نوافریدیسم کارن هورنای»، پژوهش‌نامه‌ی مکتب‌های ادبی، دوره ۳، شماره ۷، صص ۷-۲۰.
- براهنی، رضا، (۱۳۶۸)، «قصه‌نویسی»، نشر البرز: تهران.
- بی‌نیاز، فتح‌الله، (۱۳۸۷)، «درآمدی بر داستان‌نویسی و روایت‌شناسی»، انتشارات افراز: تهران.
- پارسی‌نژاد، کامران، (۱۳۸۷)، «هویت‌شناسی ادبیات و نحله‌های ادبی معاصر»، کانون اندیشه جوان: تهران.
- پراپ، ولادیمیر، (۱۳۶۸)، «ریخت‌شناسی قصه»، ترجمه‌ی م. کاشیگر، میخک: تهران.
- سبزیان مرادآبادی، سعید، (۱۳۸۸)، «فرهنگ نظریه و نقد ادبی»، مروارید: تهران.
- سید حسینی، رضا، (۱۳۸۷)، «مکتب‌های ادبی»، انتشارات نگاه: تهران.
- شمس‌ی، حسین، (۱۳۸۹)، «رنالیسم جادویی و بازتاب آن در برخی آثار ادبیات داستانی معاصر»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته زبان و ادبیات فارسی، استادان راهنما: جهانگیر صفری، اسماعیل صادقی، دانشگاه شهرکرد: دانشکده علوم انسانی.
- شوشتری، منصوره، (۱۳۷۸)، «رنالیسم جادویی، واقعیت خیال‌انگیز! آغاز رنالیسم جادویی»، فصلنامه‌ی هنر، شماره ۵۷، صص ۴۴-۶۵.
- شیروانی، مرضیه، (۱۳۹۹)، «نقد و بررسی رنالیسم جادویی در ادبیات داستانی معاصر فارسی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته زبان و ادبیات فارسی، استاد راهنما: قدرت قاسمی‌پور، دانشگاه شهید چمران اهواز: دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- خزاعی‌فر، علی، (۱۳۸۴)، «رنالیسم جادویی در تذکره الاولیاء»، مجله‌ی فرهنگستان، شماره ۲۵، صص ۶-۱۲.
- ده بزرگی، غلامحسین، (۱۳۸۵)، «تاریخ ادبیات جهان از آغاز تا پایان سده بیستم»، زوار: تهران.
- رزاق‌زاده شبستری، سولماز، (۱۴۰۳)، «بازتاب مؤلفه‌های رنالیسم جادویی در رمان سال بلوا اثر عباس معروفی»، پژوهش‌نامه‌ی مکتب‌های ادبی، دوره ۸، شماره ۲۶، صص ۲۹-۳۰.
- روانی‌پور، منیرو، (۱۳۷۲)، «سیریا سیریا»، انتشارات نیلوفر: تهران.
- عبداللهیان، حمید، عبداللهیان، اعظم، (۱۴۰۰)، «فانوس سحرانگیز خیال، رنالیسم جادویی در ادبیات»، کانون اندیشه جوان: تهران.
- علیمی، ماندانا، جاویدمظفری، سارا، (۱۳۹۸)، «بررسی تطبیقی عناصر رنالیسم جادویی در آثار داستانی منیرو روانی‌پور و رضا امیرخانی»، جستارنامه ادبیات تطبیقی، دوره ۳، شماره ۸.
- قیصری، مجید، (۱۴۰۲)، «سنگ اقبال»، نشر چشمه: تهران.
- فرزاد، عبدالحسین، (۱۳۸۱)، «درباره‌ی نقد ادبی»، قطره: تهران.
- گلشیری، هوشنگ، (۱۳۶۸)، «شازده احتجاب»، انتشارات نیلوفر: تهران.
- میلن، آیرامارک، (۱۴۰۱)، «رنالیسم جادویی»، ترجمه‌ی اکرم رضایی بایندر، نشر سفیر: تهران.

- معصومی، مریم، (۱۳۹۳)، «بررسی تطبیقی رئالیسم جادویی در رمان صدسال تنهایی مارکز و طوبی و معنای شب پارسی‌پور»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته زبان و ادبیات فارسی، استاد راهنما: فاطمه کاسی، دانشگاه زنجان.
- مصاحب، غلامحسین، (۱۳۸۱)، «دایره‌المعارف فارسی»، امیرکبیر: تهران.
- میرصادقی، جمال، (۱۳۹۴)، «عناصر داستان»، نشر سخن: تهران.
- میرعابدینی، حسن، (۱۳۸۰)، «صدسال داستان‌نویسی ایران»، نشر چشمه: تهران.
- نقشبندی، ایوب، (۱۳۸۷)، «ادبیات جهان»، انتشارات علمی کالج: سنندج.
- Abrams, M.H (1993), **A Glossary of Literary Terms**, Harcourt Brace Jovanovich: California.
- Bowers, M. A. (2005), **Magic(al) Realism**, Routledge: London & New York.
- Baily, Angela (2004), **Literature: Theory and History**.
- Connel, L (1998), **Discarding Magic Realism: Modernism, Anthropology, and Critical Practice**, **ARIEL: A Review of International English Literature**, 29:2, April 1998.
- Faris, Wendy B. (2004), **Ordinary Enchantments: Magical Realism and the Remystification of Narrative**, Vanderbilt University Press: USA.
- Fauserov, Bc. V (2011), **Magic Realism in Iris Murdoch's Novels**, Master's Diploma Thesis, Department of English,

References

- Abrams, M. H. 1993. *A Glossary of Literary Terms*. California: Harcourt Brace Jovanovich.
- Abdollahian, Hamid, and Azam Abdollahian. 2021. *The Magical Lantern of Imagination: Magical Realism in Literature*. Tehran: Kanoon Andisheh Javan.
- Ahmadi, Babak. 1995. *Modernity and Critical Thought*. Tehran: Markaz.
- Akbarbalai, Nasim, Nahid Akbari, and Roghieh Rezaei. 2019. "Typology of Characters in the Modern Novel *Prince Ehtejab* Based on Karen Horney's Neo-Freudian Approach." *Literary Schools Research Journal* 3 (7): 7–20.
- Alimi, Mandana, and Sara Javidmozaafari. 2019. "Comparative Study of Magical Realism Elements in the Fictional Works of Moniru Ravanipour and Reza Amirkhani." *Comparative Literature Essays* 3 (8).
- Baily, Angela. 2004. *Literature: Theory and History*.
- Baraheni, Reza. 1989. *Story Writing*. Tehran: Alborz.
- Bineyaz, Fathollah. 2008. *An Introduction to Fiction Writing and Narratology*. Tehran: Afraz.
- Bowers, M. A. 2005. *Magic(al) Realism*. London and New York: Routledge.
- Bowers, Maggie Ann. 2015. *Magical Realism*. Translated by Sahar Reza Soltani. Tehran: Roozaneh.
- Connel, L. 1998. "Discarding Magic Realism: Modernism, Anthropology, and Critical Practice." *ARIEL: A Review of International English Literature* 29 (2): n.p.
- Dehbozorgi, Gholamhossein. 2006. *History of World Literature from the Beginning to the End of the Twentieth Century*. Tehran: Zavar.
- Faris, Wendy B. 2004. *Ordinary Enchantments: Magical Realism and the Remystification of Narrative*. Nashville: Vanderbilt University Press.
- Farzad, Abdolhossein. 2002. *On Literary Criticism*. Tehran: Ghatreh.
- Fauserov, Bc. V. 2011. *Magic Realism in Iris Murdoch's Novels*. Master's Diploma Thesis, Department of English, Masaryk University.
- Gheisari, Majid. 2023. *The Stone of Fortune*. Tehran: Cheshmeh.
- Golshiri, Houshang. 1989. *Prince Ehtejab*. Tehran: Niloufar.
- Khzaeifar, Ali. 2005. "Magical Realism in *Tazkirat al-Awliya*." *Farhangestan Journal* 25: 6–12.
- Masoumi, Maryam. 2014. "Comparative Study of Magical Realism in Marquez's *One Hundred Years of Solitude* and Parsipour's *Touba and the Meaning of Night*." Master's thesis, Persian Language and Literature, University of Zanjan.
- Milne, Aira Mark. 2022. *Magical Realism*. Translated by Akram Rezaei Baynder. Tehran: Safir.
- Mirabedini, Hassan. 2001. *One Hundred Years of Iranian Fiction Writing*. Tehran: Cheshmeh.
- Mirsadeghi, Jamal. 2015. *Elements of Fiction*. Tehran: Sokhan.
- Mossahab, Gholamhossein. 2002. *Persian Encyclopedia*. Tehran: Amirkabir.

- Naghshbandi, Ayoub. 2008. *World Literature*. Sanandaj: Scientific College Publications.
- Parsi Nejad, Kamran. 2008. *Identification of Literature and Contemporary Literary Movements*. Tehran: Kanoon Andisheh Javan.
- Propp, Vladimir. 1989. *Morphology of the Folktale*. Translated by M. Kashigar. Tehran: Mikhak.
- Ravanipour, Moniro. 1993. *Siria, Siria*. Tehran: Niloufar.
- Razzaqzadeh Shabestari, Sulmaz. 2024. "Reflection of Magical Realism Components in Abbas Maroufi's Novel *Year of Turmoil*." *Literary Schools Research Journal* 8 (26): 29–30.
- Sabzian Moradabadi, Saeid. 2009. *Dictionary of Literary Theory and Criticism*. Tehran: Morvarid.
- Seyed Hosseini, Reza. 2008. *Literary Schools*. Tehran: Negah.
- Shamsi, Hossein. 2010. "Magical Realism and Its Reflection in Some Contemporary Fictional Works." Master's thesis, Persian Language and Literature, Shahrekord University, Faculty of Humanities.
- Shirvani, Marzieh. 2020. "Critique and Analysis of Magical Realism in Contemporary Persian Fiction." Master's thesis, Persian Language and Literature, Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Literature and Humanities.
- Shushtari, Mansoureh. 1999. "Magical Realism, Imaginative Reality! The Beginning of Magical Realism." *Art Quarterly* 57: 44–65.